

Els segells dels pobles del Pla d'Urgell

Josep Maria Cabau

Arxiu Municipal de Mollerussa

RESUM: El treball presenta la història dels segells que s'han donat al llarg del temps en els diversos pobles del Pla d'Urgell a través de la documentació conservada. Prèviament es defineix el concepte de segell i els motius que n'expliquen la seva aparició.

PARAULES CLAU: segell, Pla d'Urgell, segles XIX i XX, heràldica.

ABSTRACT: This paper presents the stamps that have been used in Pla d'Urgell's town administrations throughout history, based on documental evidence. The concept of stamp, as the reasons that triggered their utilization will be also presented.

KEYWORDS: stamp, Pla d'Urgell, 19th and 20th century, heraldry.

Un segell és una marca sobre un document o objecte que permet verificar qui n'és l'autor. Aquesta definició tan senzilla és el principi de la història que volen explicar. Un segell ens permet verificar i identificar qui ha fet el document: el seu origen és llunyà ja que és una evolució dels antics escuts d'armes que tenien els senyors feudals de l'Edat Mitjana. L'escut que identificava el cavaller o el regne va derivar en el segell que verifica i identifica una institució o una persona. Moltes viles i ciutats des de l'edat mitjana van obtenir el privilegi d'un escut: Barcelona, Cervera, Lleida... Aquest va esdevenir un símbol d'autenticació dels documents que generava. Els canvis polítics del segle XIX amb l'aparició de la Constitució de 1812, i les posteriors, van canviar del tot l'estructura del país.

Un d'aquests canvis va ser la legislació municipal; a partir de l'aparició de l'ajuntament modern, els pobles van tenir uns drets i uns deures, no cap al seu senyor, sinó cap a un estat que, cada vegada

més, els delegava unes funcions de control dels seus ciutadans. Tot això va provocar que els documents fossin iguals a tot arreu: l'ajuntament de Bellvís feia els mateixos documents que l'ajuntament de Vic, l'únic que els podia diferenciar era un segell que validava i autenticava el seu propietari. Molts municipis no tenien segell propi; els documents eren signats per l'alcalde (si sabia llegir i escriure) i hi havia un segell, que era l'escut reial, que utilitzaven la majoria de pobles. Una de les funcions que tenien els ajuntaments era encarregar-se dels bagatges o subministrament a l'exercit, donar els passaports.¹ La segona Carlinada (1846-1849) va provocar un cert caos, per aquest motiu la Reina Isabel II l'any 1848 va publicar una Real Orden del 28 d'abril: "La Reina (Q. D. G.) se ha enterado de una comunicación del intendente militar general, trasladada a este ministerio por el de la Guerra en 18 de marzo último, en que haciendo presentes los fraudes a que dan lugar la falta de conocimiento de los nombres y firmas con que se autorizan los documentos y certificaciones que como justificantes se presentan en la sección de ajustes para el cobro de haberes a los individuos sueltos de las armas del ejército que no pudiendo incorporarse a sus puestos, pasan revista ante los alcaldes de los pueblos, propone, como único medio de cortar los abusos denunciados, el que los ayuntamientos se provean en un tiempo dado de un sello especial con el que fueren sellados precisamente todos los documentos relativos a militares [...] Se señala el termino de un mes para que todos los ayuntamientos que carezcan del sello correspondiente, se provean de uno particular cuya forma será ovalada e redonda con el lema del pueblo, villa o ciudad a que corresponda, colocandose en el centro las armas particulares de la población si

¹ Passaports o passis de radis eren els drets que atorgaven els ajuntaments als seus veïns per a viatjar.

las tuviere [...]. Quedan suprimidas pasado el plazo señalado en la disposición anterior todos los sellos en que se usan las armas reales Reales, a no ser que los alcaldes o ayuntamientos respectivos tuviesen para ello autorización especial". Aquesta reial ordre surt publicada al *Butlletí Oficial de la Província de Lleida* del 24 d'agost de 1848; al mateix BOP hi ha una anunci de la impremta de José Sol que, pel preu de 140 reals, farà un segell tal com marca les disposicions legals. L'1 d'agost de 1848 es publica una circular del Gobierno Superior Politico de la Provincia, recordant als alcaldes la necessitat de proveir-se d'un segell nou i deixar d'utilitzar l'escut d'armes reals. El resultat d'aquesta reial ordre podríem dir que va ser molt anàrquic i, fins i tot, sorprenent. Hi ha moltes hipòtesis del que va passar, de perquè un ajuntament va agafar una figura pel seu segell i no una altra. Qui de veritat es va pensar el segell? Va ser l'impressor encarregat de fer el segell? En el cas dels pobles de les comarques de Lleida, José Sol? Altres fonts afirmen que va ser el secretari, com únic home de lletres del poble. I les interpretacions lliures del nom: una referència a un element productiu del poble, una adaptació de l'escut d'armes d'un dels seus antics senyors feudals? Un símbol religiós com la imatge d'un sant, o la seva representació icònica. Molts pobles van escollir no posar res, el nom del poble i prou. Aquest fet dóna una certa argumentació als qui opinen que, al final, qui va pensar i fer els segells va ser l'impressor, i els ajuntaments (l'alcalde), o potser el mateix secretari el va donar com a vàlid. Els segells es van fer, però consultant documentació municipal no abans de la dècada de 1860 quan el segell comença a aparèixer en certs documents municipals, sobretot correspondència.

No és a fins 1870, amb la Llei Municipal de 20 d'agost on tornem a trobar una referència als segells municipals: s'obliga als ajuntaments que segellin i signin cada full dels llibres d'actes. Molts ajuntaments no van complir aquesta llei fins anys més tard, però el 20 de setembre de 1876 surt publicat al *Butlletí Oficial de la Província de Lleida* aquesta circular: "El excelentísimo sr Ministro de Fomento se ha servido comunicar a este Gobierno de la provincia la Real Orden. La importante Sección de Sigilografía que se està organizando en el Archivo Histórico Nacional para auxiliar el estudio crítico de la Diplomacia se

pide a los Ayuntamientos de la provincia y se remite en su día al expresado Archivo Historico, una copia de los sellos de todas clases que hayan existido en las municipalidades y de los que estos acualmente usen, procurando que sean reproducidos con el mayor esmero y fidelidad, y acompañando a cada ejemplar breve noticia histórica de la que conste acerca del origen del sello". Tots els ajuntaments del Pla d'Urgell va complir amb aquesta circular, com a mínim van enviar una còpia del segell. I, fins i tot, els pobles que no tenien ajuntament com Vila-sana i Poal.

BARBENS

L'ajuntament de Barbens va enviar l'abril de 1878 a la Sección de Sigilografía una còpia del segell amb una breu explicació del seu origen: "No consta en el archivo municipal de esta corporación dato alguno que haya existido otro sello que el que actualment usa el origen del sello de este ayuntamiento lo indica la cruz que tiene en medio, por la razón de que este pueblo era de la orden de los llamados San Juan de Jerusalem, perteneciendo al mismo tiempo a la orden de Malta. Y como el S. de Malta que lo era de este pueblo usaba la indicada cruz, fundaron el sello de este ayuntamiento con las insignes indicadas así consta".² L'ajuntament de Barbens va escollir l'escut d'uns dels antics senyors de la població com va ser l'Orde de Malta. Aquest segell va perdurar amb certs petits canvis: després de la Guerra Civil, la creu es va posar dins l'àliga de l'escut franquista. A mitjans dels anys quaranta es va recuperar el segell antic adoptant una forma circular fins arribar a l'actual, aprovat l'any 1983.

1876

Barbens

1939

² Colección sellos en tinta; Archivo Histórico Nacional (documentació consultada en el web <http://pares.mcu.es/>).

Barbens 1983

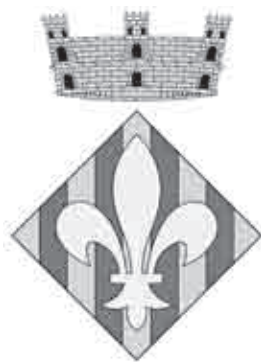
BELL-LLOC D'URGELL

L'ajuntament de Bell-lloc va enviar a l'abril de 1878 a la Sección de Sigilografía una còpia del seu segell amb una breu explicació del que creien que era el seu origen: "El origen del emblema que se usa en el sello de este común es debido a que antiguamente formava parte este lugar de la capitalidad de Lérida, gozando de varios privilegios y franquicias por este mismo".³ Com va passar amb Barbens, l'ajuntament de Bell-lloc va buscar en el seu segell un fet històric. No hi van haver modificacions destacables fins arribar a l'actual, aprovat el 23 d'abril de 1983.

1876

Bell-lloc

1983

BELLVÍS

L'ajuntament de Bellvís va enviar una còpia del segell sense cap més explicació. És un carràs de raïm, que provenia d'una antiga tradició vinícola que, suposadament, hi hauria hagut a la població abans de la crisi de la fil·loxera. Els encarregats d'inventar-se el segell van triar un element productiu de la població, el cultiu de raïm, i potser la producció de vi, o potser ve, d'una interpretació *sui generis* del nom del poble Bellvís, que es podria entendre com "bonic vi". El segell no està normalitzat segons el Reglament del símbols dels ens locals de Catalunya.⁴ Des la seva creació, a mitjans del segle XIX, no ha sofert cap canvi fins avui.

Bellvís 1876

CASTELLNOU DE SEANA

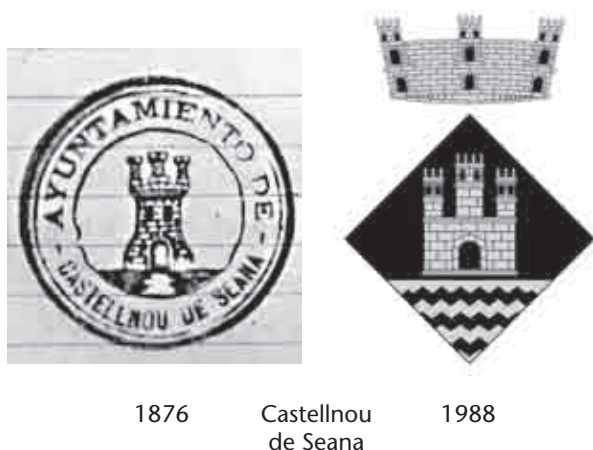
L'ajuntament de Castellnou de Seana va enviar a la Sección de Sigilografía –en la carta no hi veiem la data– una còpia del seu segell amb una breu explicació del que creien que era el seu origen: "De sello de esta cabeza de distrito municipal de Castellnou de Seana recuerda unos cuarenta años aproximadamente, anteriormente existía otro sello de madera que ha desaparecido que debía darse de 1430 hasta la fecha se ha podido aclararse, pues es de suponer que el principio de pueblo es de tiempos mas remotos, pues así se comprende, que adquirió el nombre de Seana de un pueblo de igual nombre que según se dice había existido, y que hoy sólo existe el término de su nombre circunscripción de este".⁵ A la carta no hi ha cap informació sobre el se-

³ Colección sellos en tinta; Archivo Histórico Nacional (documentació consultada en el web <http://pares.mcu.es/>).

⁴ Decret 263/1991 de 25 de novembre.

⁵ Colección sellos en tinta; Archivo Histórico Nacional (documentació consultada en el web <http://pares.mcu.es/>).

gell ni el seu origen, però ens dóna certa informació dels anys que té, quaranta, més o menys des de la Real Orden de Isabel II de 1848, i també que existia un segell anterior que s'ha perdut. A l'hora de crear el segell es va anar per la via ràpida, es va adoptar un senyal parlant,⁶ una torre d'un castell. No hi van haver modificacions destacables fins arribar a l'actual, aprovat el 13 d'octubre de 1988.

1876

Castellnou
de Seana

1988

1876

Fondarella

1987

Portada actes del Ple de l'ajuntament de Fondarella de 1865

FONDARELLA

L'ajuntament de Fondarella va enviar el segell sense cap explicació. Com es pot veure, és una lliure interpretació del nom de la població, un senyal parlant, una font. Però el nom de Fondarella no ve de font, sinó del nom que tenia l'antic assentament àrab, Alfandarella, i que surt en molts documents del segle XIII i XIV, l'evolució del qual va portar al nom actual. La data del segell és incerta, en les tapes d'unes actes del ple de l'ajuntament de l'any 1865, hi ha un dibuix estrany on hi ha unes fonts molt semblants a les que després tindria el segell de Fondarella. Així, doncs, podríem aventurar a dir que la idea va ser del secretari, reafirmada pels membres de l'ajuntament. No hi van haver modificacions destacables fins arribar a l'actual, aprovat el 7 de juliol de 1987.

GOLMÉS

L'ajuntament de Golmés, el 29 de setembre de 1878, va enviar una carta a la Sección de Sigilografía amb la còpia del segell i una breu explicació: "No puede reseñarse noticia histórica alguna del origen de este sello por no haberse podido encontrar antecedente alguno referente al oficio".⁷

⁶ En heràldica s'anomena senyals parlants o senyals cantants, aquells elements que d'una manera intuïtiva relacionen l'escut/segell amb l'element que volen identificar. Per exemple, si una població comença per castell, torre... s'adopta immediatament aquesta figura arquitectònica.

⁷ Colección sellos en tinta; Archivo Histórico Nacional (documentació consultada en el web <http://pares.mcu.es/>)

A la carta s'afirma que es desconeix el seu origen. L'ajuntament, quan va adoptar el segell, va buscar un element figuratiu; les còpies que he pogut visualitzar del segell no són massa bones, però potser aquest símbol es trobaria relacionat amb Sant Salvador, patró del poble. Té una forma circular. Però, al contrari dels altres pobles, Golmés al llarg dels anys ha anat canviant de segell. L'any 1910 adopta com a segell; l'escut d'armes reial quan cau la monarquia, retira la corona i més tard adopta l'escut de la República. L'any 1935 es fa una lliure interpretació del nom de la població i fins a l'entrada de l'exèrcit de Franco al poble, el segell de Golmés és una porteria de futbol amb una pilota dins. Acabada la guerra, i fins a mitjans dels 40, es fa servir l'escut franquista, però aquest canvia per un molt semblant al primer, una bola del món (element relacionat amb Sant Salvador), fins arribar a l'actual, aprovat el 3 abril de 1987.

1935

Golmés

1945

1876

Golmés

1910

Golmés 1987

IVARS D'URGELL

L'ajuntament d'Ivars d'Urgell va enviar el 6 d'octubre de 1876 a la Sección de Sigilografía una còpia del seu segell amb una breu explicació: "Se halla construído este sello segun noticias en el año 1848, y ha estado en uso desde aquel entonces. En el se observa a su centro la imagen de un santo que representa San Andrés. Por ser este santo patrón del pueblo y hallarse situado en el lugar preferido del altar mayor de la Iglesia parroquial"⁸ L'ajuntament de Ivars, com Golmés, a l'hora de buscar un segell, adopta un senyal hagiogràfic relacionat amb el poble, la imatge de Sant Andreu.⁹ Al mateix temps, la carta també ens informa des de quan la població té aquest segell. No hi van haver modificacions destacades fins arribar a l'actual, aprovat el 21 d'octubre 1991.

1931

Golmés

1932

⁸ Colección sellos en tinta; Archivo Histórico Nacional (documentació consultada en el web <http://pares.mcu.es/>).

⁹ Figures, atributs de sants o altres elements religiosos.

1876

Ivars d'Urgell

1991

LINYOLA

L'ajuntament de Linyola va enviar a la Sección de Sigilografía, en la carta no hi veiem la data, una còpia del seu segell amb una breu explicació del que creien que era el seu origen: "aunque no existe ningún escrito, no obstante es tradicional la creencia de que representa un manojo de lino, en recordación de que antiguamente se cultivó dicha planta en el termino de este distrito".¹⁰ Un element productiu, una planta de lli. Tot prové d'una interpretació lliure del nom i d'una certa tradició del cultiu d'aquesta planta al Pla d'Urgell abans de l'arribada del Canal d'Urgell. No hi van haver modificacions destacables fins arribar a l'actual, aprovat el 3 d'octubre 1989.

1876

Linyola

1989

MIRALCAMP

L'ajuntament de Miralcamp va enviar una carta sense data a la Sección de Sigilografía amb la còpia del segell sense cap explicació però sí donant una explicació lliure sobre la història del poble: "No existe dato alguno histórico acerca de lo que el sello dice y representa pero según se atribuye es que existiendo como existía un castillo al cual había su guarnición resulto que el general mirava del mismo Castillo el campo de batalla y de aquí resulta el nombre de Miralcamp".¹¹ Molts pobles a l'hora d'inventar-se el seu segell van optar pels anomenats senyals parlants, altres pels símbols religiosos, altres per la toponímia, i Miralcamp no hi va posar res, un segell buit amb el nom de la localitat. A principis del segle XX, cap allà 1910, ens trobem amb un segell nou de Miralcamp molt més ben treballat: un blasó quarterat amb el que podrien ser les quatre barres catalanes en dos dels quarts, i amb un estel en els dos següents semblants als que trobem al segell de Sidamon. No hi van haver modificacions destacables fins arribar a l'actual, aprovat el 4 d'agost de 1987.

1876

Miralcamp

1910

Miralcamp 1987

¹⁰ Colección sellos en tinta; Archivo Histórico Nacional (documentació consultada en el web <http://pares.mcu.es/>).

¹¹ Colección sellos en tinta; Archivo Histórico Nacional (documentació consultada en el web <http://pares.mcu.es/>).

MOLLERUSSA

L'ajuntament de Mollerussa va enviar el segell sense cap explicació: és un edifici semblant a una masia. Possiblement els membres de l'ajuntament de Mollerussa feien referència a la tradició popular molt estesa a Mollerussa que afirma que l'origen del poble era una fonda que hi havia al camí ral que portava a Barcelona, però també podria ser una evolució d'un segell anterior trobat en documentació de l'any 1790. Aquest segell comença a aparèixer a partir de 1860 i no va tenir canvis, tret d'uns d'anecdòtics com, per exemple, en començar la Guerra Civil, es va escapar per poder treure-li la creu i, més tard, és va canviar pel símbol de la llibertat.¹² L'any 1974, aprofitant que a Mollerussa li concedien el títol de ciutat, es va canviar el segell. El segell no està normalitzat segons el Reglament del símbols dels ens locals de Catalunya.¹³

1790

Mollerussa

1876

Mollerussa 1974

EL PALAU D'ANGLESOLA

L'ajuntament del Palau d'Anglesola va enviar una carta sense data, a la Sección de Sigilografía, i una còpia del segell amb una breu explicació del que creia que era el seu origen: "Según informes de los más ancianos de este pueblo este sello que es el que usa el ayuntamiento, fue renovado antes de final la guerra de los siete años¹⁴ por otro que se usaba que solo decía Palau y al haberse puesto al actual Palau de Anglesola fue porqué antiguamente tiene este pueblo a despachar los documentos de los matrimonios canonicos al pueblo de Anglesola en donde estaba el Archipreste General de la diócesis de Solsona, y por este motivo al renovarse el sello, se le puso Palau de Anglesola, no se halla otros antecedentes del origen del primer sello, mas cuando los documentos que podrian dar mas claridad, se extraviaron en la guerra ya mencionada"¹⁵ L'ajuntament va utilitzar un altre senyal parlant, el mateix nom del poble, a la figura del segell. El fet curiós potser és la lliure interpretació de la seva història i les referències a un antic segell desaparegut durant la Guerra. El segell no està normalitzat segons el Reglament desímbols dels ens locals de Catalunya;¹⁶ des la seva creació, a mitjans del segle XIX, no ha sofert cap canvi fins avui.

El Palau d'Anglesola 1876

¹² La figura de la pintura d'Eugène Delacroix La Llibertat guiant al poble de l'any 1830.

¹³ Decret 263/1991 de 25 de novembre.

¹⁴ La primera Guerra Carlina (1833 a 1840) també es va anomenar la Guerra dels 7 anys.

¹⁵ Colección sellos en tinta; Archivo Histórico Nacional (documentació consultada en el web <http://pares.mcu.es/>).

¹⁶ Decret 263/1991 de 25 de novembre.

EL POAL

El Poal l'any 1876 no tenia ajuntament ja que era un agregat de Bellvís, que va enviar a Madrid una còpia del segell sense cap altra explicació: un senyal parlant, identificant el nom amb un objecte. L'any 1922, quan el Poal es va independitzar, no es va canviar. Després de la Guerra es va afegir damunt el pou l'escut franquista, però a mitjans dels 40 es va recuperar l'antic, i no hi van haver modificacions destacables fins arribar a l'actual, aprovat el 3 d'octubre 1989.

1876

El Poal

1939

El Poal 1989

SIDAMON

L'ajuntament de Sidamon va enviar una còpia del segell a la Sección de Sigilografía de Madrid sense cap explicació. Hi havia un element figuratiu semblant a un estel; és curiós que dos pobles que van formar part de la casa dels Anglesola, l'adoptessin com a símbol. No hi van haver modificacions destacables fins arribar a l'actual, aprovat el 25 de setembre de 2002.

1876

Sidamon

2002

TORREGROSSA

L'Ajuntament de Torregrossa va enviar el 4 d'abril de 1878 a la Sección de Sigilografía una còpia del seu segell amb una breu explicació del que creien que era el seu origen: "Adjunto acompaño a SS los tres ejemplares del sello que se usa en la actualidad en este pueblo, pues se ignora se haya usado ningun otro, y los datos históricos que existien acerca del origen de lo que el sello dice y representa debo manifestarle que según manifestación de los vecinos más ancianos representa una torre que en un tiempo inmemorable estaba construída en este pueblo lo que participo a ustedes quedando complimentada la orden de ustedes, escrita en el *Boletín Oficial de la Provincia* número 40 de la sección de fomento sigilográfica. Dios guarde a ustedes".¹⁷ Un senyal parlant ben clar, la torre, identifica el poble; Pascual Madoz en el seu cèlebre diccionari ens parla d'aquesta mítica torre que els veïns van desmuntar per construir cases. Un altre fet interessant de la carta és que ens apareix la referència del *Butlletí Oficial de la Província*, d'on va treure l'ordre d'enviar la còpia a Madrid. No hi van haver modificacions destacables fins arribar a l'actual, aprovat el 23 de desembre de 2010.

1876

Torregrossa

2010

¹⁷ Colección sellos en tinta; Archivo Histórico Nacional (documentació consultada en el web <http://pares.mcu.es/>).

VILANOVA DE BELLPUIG

L'ajuntament de Vilanova de Bellpuig va enviar una còpia del segell a la Sección Sigilográfica sense cap explicació, només amb un element topogràfic: un puig. No hi van haver modificacions destacables fins arribar a l'actual, aprovat el 25 de setembre 1989.

1876

Vilanova de Bellpuig

1989

Quan el 1933 Utxafava es va independitzar de Castellnou de Seana i va agafar el nom de Vila-sana, no va recuperar el segell antic, sinó que en va fer un de nou, la imatge de l'estàtua de Rafael de Casanova que es troba a Barcelona. Després de la Guerra Civil va canviar radicalment cap a l'escut franquista amb el nom de Vilasana als marges, i més tard, a mitjans dels quaranta van tornar agafar l'antic segell que es va enviar a Madrid l'any 1876 més o menys modernitzat. No hi van haver modificacions destacables fins arribar a l'actual, aprovat el 14 gener 1985.

1876

Vila-sana

1933

VILA-SANA

Vila-sana l'any 1876 tenia el nom de Utxafaba, i era un agregat de Castellnou de Seana, que va enviar a la Sección de Sigilografía de Madrid una còpia del segell amb una breu explicació: "El sello del agregado de Utxafaba cuenta unos 38 años. Anteriormente no consta ni usaban sello porque se hallaba agregado en el pueblo de Vallvert, no obstante dicho pueblo cuenta más de 300 años".¹⁸ D'entrada veiem un cert respecte del poble que té l'ajuntament cap al seu agregat. Com Bellví, els de Castellnou de Seana envien a Madrid una còpia del segell. Trobem una certa similitud amb el segell de l'any 1790 de Mollerussa, però aquesta imatge d'un poble amb una llegenda o el nom del poble als marges, era un fet molt típic en els segells dels pobles en el segle XVIII. Molts pobles sense escut d'armes utilitzaven la imatge d'un poble. Més tard, a principis del segle XIX, després de la Guerra del Francès, amb l'aparició dels funcionaris públics com van ser els secretaris dels ajuntaments, l'escut d'armes reial amb el nom del poble va ser la opció més utilitzada.

1939

Vila-sana

1945

Vila-sana 1985

¹⁸ Colección sellos en tinta; Archivo Histórico Nacional (documentació consultada en el web <http://pares.mcu.es/>).

¹⁹ Retall de l'original enviat a la Sección Sigilografía de Madrid; Colección sellos en tinta; Archivo Histórico Nacional (documentació consultada en el web <http://pares.mcu.es/>).

CONCLUSIONS

Aquest article ha volgut ser una petita introducció a un tema per a molts menystingut: els segells municipals. Aquests formen part de la història del poble i tant l'antic, oblidat per molts, com el nou, ens ajuda a entendre certs fets que de vegades deixen passar per alt. No he volgut fer cap estudi d'heràldica municipal –per cada poble hauria de fer un article– sinó, senzillament, donar una petita pinzellada d'uns detalls que, després de molts anys d'arxivar i veure passar per davant una gran quantitat de documents, he vist que una de les coses que tenien en comú era un segell que verificava la seva autenticitat, la seva procedència.

L'origen d'aquest segells tampoc ha quedat clar; com he comentat s'hauria de aprofundir més i fer una recerca més exhaustiva amb la poca documentació que disposem. L'any 1848, un alcalde, un secretari d'ajuntament, o potser un impressor de Lleida, va creure que el que podria representar el poble era la imatge del seu segell: un carràs de raïm per Bellví, una planta de lli per Linyola, una torre per Torregrossa, una creu de Malta per Barbens... Aquests símbols en molts casos han perdurat amb els segells nous. Però el carràs de raïm ens pot indicar que hi haver un dia que a Bellví hi havia ceps que feien raïm, que a Linyola és cultivava lli, que a Ivars d'Urgell el seu padró era Sant Andreu, o que Bell-Lloc va ser un carrer de Lleida i que gaudia dels mateixos privilegis que els seus veïns. Tot forma part de la nostra petita història que moltes vegades oblidem.

BIBLIOGRAFIA

CARRERAS CANDI, F., ROCAFORT, C., *Geografía General de Catalunya*, vol. III, Barcelona, Alberto Martín, 1918.

DE FLUVIÀ I ESCORSA, A., *Diccionari General d'Heràldica*, Barcelona, EDHASA, 1982.

MADOZ IBAÑEZ, P., *Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar*, Madrid, 1854–1860 [edició facsímils Barcelona, Curial, 1985].

Butlletí Oficial de la Província de Lleida, núm 71, (24 maig 1848); Servei d'Arxius, Estudis i Informació de la Diputació de Lleida.

En línia: <http://www.diputaciolleida.cat/tramits/informacio-general/butlleti-oficial-provincia-lleida/>

Butlletí Oficial de la Província de Lleida, núm 102, (2 agost 1848); Servei d'Arxius, Estudis i Informació de la Diputació de Lleida.

En línia: <http://www.diputaciolleida.cat/tramits/informacio-general/butlleti-oficial-provincia-lleida/>

Butlletí Oficial de la Província de Lleida, núm 113, (20 setembre 1876); Servei d'Arxius, Estudis i Informació de la Diputació de Lleida.

En línia: <http://www.diputaciolleida.cat/tramits/informacio-general/butlleti-oficial-provincia-lleida/>

Decret 263/1991, de 25 de novembre, d'aprovació del Reglament dels símbols dels ens locals de Catalunya, *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 1532 (20 de desembre de 1991).

Decret 139/2007, de 26 de juny, pel qual es regulen la denominació, els símbols i el registre d'ens locals de Catalunya, *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 4914 (28 juny 2007)